

1. Wat is uw visie op de noodzaak bestaande onafhankelijkheidswaarborgen te versterken? Mijns inziens hebben de bestaande onafhankelijkheidswaarborgen in de meeste gevallen voldoende effect. De vraag is of nog meer regulatie tot betere waarborgen van onafhankelijkheid leidt. Ik zou daar eerst wel eens wetenschappelijk bewijs voor willen zien. Ik denk dat we veel meer aandacht moeten hebben voor het ontwikkelen van een ethisch bewustzijn van accountants waarbij ook de nodige aandacht zal moeten worden besteed aan bijvoorbeeld de speltheorie.

2. Past naar uw mening het maken van een onderscheid tussen controle gerelateerde diensten en overige dienstverlening en overige dienstverlening bij de vraag welke diensten een accountantsorganisatie mag leveren bij een OOB-controlecliënt naast de wettelijke controle?

In de praktijk zullen genoeg voorbeelden te noemen zijn waarin de combinatie van controle en overige dienstverlening niet tot problemen heeft geleid. De perceptie van het maatschappelijk verkeer is echter dat de combinatie van overige dienstverlening en controle de onafhankelijke positie van de accountant wel aantast. Vanuit dien hoefde bezien zouden accountants er goed aan doen om terughoudend te zijn met het aanbieden van overige dienstverlening in combinatie met controle.

3. Zou daarbij een maximum moeten worden gesteld aan het percentage van deze controle gerelateerde dienstverlening, respectievelijk overige dienstverlening ten opzichte van de omzet uit de wettelijke controle? Zo ja, hoe hoog moet dit percentage volgens u zijn?

Percentages gaan een eigen leven. Onafhankelijkheid is een houding en die is niet in percentages te vangen. Ik denk dat we veel verder komen als accountantsorganisaties en accountantskantoren verplicht worden jaarlijks aan de beroepsorganisatie of de AFM te melden tegen welke bedreigingen van niet te verwaarlozen betekenis de bij hen werkzame accountants zijn aangelopen. Dat is een bepaling uit de VGC die in de praktijk nauwelijks wordt nageleefd. Laten we dus geen nieuwe regels maken oid maar vooral werken aan het vergroten van bewustzijn om bestaande regelgeving na te leven.

4. Bent u het eens met de lijst van toegestane controle en aan controle gerelateerde diensten zoals opgenomen in bijlage I? Welke diensten zou u willen toevoegen of verwijderen?

Lijstjes maken mensen inventief. Het gaat om definities. Ik ben en blijf een groot voorstander van de principled based benadering.

5. Bent u het eens met de lijst van verboden diensten zoals opgenomen in bijlage II? Welke diensten zou u willen toevoegen of verwijderen?

Zie 6

6. Kunt u in bijlage III aangeven welk van de daar genoemde diensten volgens u hoort bij de aan controle gerelateerde diensten, verboden diensten of overige diensten?

7. Welke criteria hebt u gehanteerd bij de beantwoording van de vragen 4 tot en met 6?

8. Indien het verlenen van overige diensten zijn toegestaan, bij wie zou de beslissing moeten liggen over het verlenen van toelaatbare overige diensten aan een controlecliënt in een specifiek geval:

- de accountantsorganisatie?
- de externe accountant?
- de auditcommissie van de controlecliënt?
- degene die de externe accountant benoemt?
- een toezichthouder, in casu DNB of AFM?
- een andere partij, zo ja, welke zou dat zijn?

Volgens mij hoort de beslissing te liggen bij de opdrachtgever. Die besluit welke diensten men bij een bepaalde accountant inkoopt. Daarnaast is het goed om te beseffen dat de governance-structuur bij een OOB-organisatie vaak al waarborgt dat bepaalde combinaties van diensten niet bij dezelfde organisatie worden ingekocht. De grote vraag is wat wil de

wetgever regelen cq voorkomen? Ik denk dat het een illusie is te denken dat het probleem opgelost wordt als we overige dienstverlening loskoppelen van controle. De vraag is veel meer hoe integer zijn de mensen die advies en controle uitvoeren en is de cultuur in de accountantsorganisatie dusdanig dat er ook vrij over gesproken kan worden.

9. Zouden uw antwoorden op de vragen 1 t/m 8 anders luiden wanneer het gaat om niet OOB-controlecliënten? Maakt u hierbij verschil tussen grote (niet OOB-) controlecliënten versus MKB-controlecliënten.

Het MKB is niet vergelijkbaar met OOB-kantoren. Er spelen heel andere belangen. Wat in het MKB een belangrijk aandachtspunt is, is de schaalbaarheid van de regelgeving. Het huidige tuchtrecht fungeert als een prima vangnet om de MKB-accountant indien deze een mislag begaat te corrigeren.

10. In hoeverre vindt u dat zakelijke relaties tussen accountantsorganisaties met hun OOBcontrolecliënten

ontoelaatbaar zijn? Onder welke voorwaarden vindt u dit toelaatbaar?

Ook hier gaat het over perceptie. Het maatschappelijk verkeer zal de accountant die met de CEO van een OOB een event bezoekt al snel duiden als 'too close'. Dus niet doen. Daar zijn geen regels voor nodig dat is een kwestie van gezond verstand. Het probleem is dat er in sommige gevallen grote 'ego's' rondlopen. Maar die houd je ook niet tegen met regels. Het zou goed zijn als meer aandacht komt voor het zelfreinigend vermogen van accountantsorganisaties. Daar nauw mee samen hangt de ontwikkeling van leiderschap in de accountancybranche. De CEO's van accountantsorganisaties zouden veel vaker bevraagd dienen te worden in het publieke debat. De praktijk nu is, dat accountants nauwelijks rekenschap afleggen aan het maatschappelijk verkeer over de keuzes die men maakt. Juist op dat punt is er nog heel veel te verbeteren.

11. Vindt u dat accountantsorganisaties in beginsel hun OOB-controlecliënten mogen sponsoren? Zo ja, onder welke voorwaarden vindt u dit toelaatbaar? Welke omvangscriterium zou daarbij moeten gelden?

Het lijkt me niet verstandig als ze de cliënten die ze controleren ook sponsoren.

12. Voor zover het accountantsorganisaties en externe accountant een beoordelingsruimte mogen hebben voor het aangaan van zakelijke relaties en sponsoring, welke waarborgen zouden zij moeten treffen om bedreigingen voor hun onafhankelijkheid te mitigeren of terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau?

Ik zou voor een verplichte consultatie van de AFM pleitten.

13. Zou uw antwoord op de vragen 10 tot en met 12 anders luiden wanneer het gaat om niet OOB-controlecliënten? Maakt u hierbij verschil tussen grote OOB-controlecliënten versus MKB-controlecliënten.

In het MKB komt men elkaar in de praktijk veel vaker tegen. Maar volgens mij biedt de huidige set aan regelgeving voldoende waarborgen om kwesties als hierboven genoemd adequaat af te vangen.

14. Acht u, in aanvulling op de bestaande roulatie van externe accountants bij OOBcontrolecliënten,

een kantoorroulatie noodzakelijk? Zo ja, waarom?

Ik geloof niet dat een kantoorroulatie iets oplost

15. Wat vindt u van het voorstel van de Commissie voor een verplichte kantoorroulatie eens per zes jaar en na negen jaar indien er sprake is van een joint audit?

De overheid moet niet alles willen reguleren. Vanuit kosten oogpunt van de gecontroleerde entiteit vind ik het ook geen goed voorstel. Een verplichte roulatie van de externe accountant lijkt me wel een goede zaak om dat dit een bepaald soort van bedrijfsblindheid kan voorkomen.

16. Vindt u dat de roulatietermijn van externe accountants bij OOB-controlecliënten van zeven jaar zou moeten worden gewijzigd? Zo ja, wat is volgens u de beste roulatietermijn?

De roulatietermijn hangt nauw samen met de zelfkritische reflectie van de externe accountant in kwestie. Maar het is vrij algemeen bekend dat mensen na een jaar of 8 hetzelfde te hebben gedaan toch een zekere scherpte gaan verliezen.

17. Vindt u dat er boven de huidige evaluatiebepalingen in de Code Corporate Governance

een verplichte periodieke aanbesteding van de accountantscontrole voor OOBcontrolecliënten moet worden ingevoerd? Zo ja, wat zou de termijn moeten zijn voor de aanbesteding? Zo nee, wat zou een door u gewenst alternatief zijn?

Een gewenst alternatief zou in mijn ogen zijn dat de accountant verplicht wordt om de onderbouwing van zijn accountantsverklaring publiek te maken. Welke risico's ziet de accountant en waarom is hij in het onderhavige geval gekomen tot bepaalde afwegingen.

18. Voor welke periode zou een accountantsorganisatie bij OOB-controlecliënten telkens moeten worden benoemd binnen de maximale termijn van aanbesteding (i.t.t. vraag 17 betreft dit de minimum termijn van de benoeming)?

Laten we oppassen dat het geen verkiezingen worden. Dus een termijn van zeven jaar lijkt me alleszins redelijk

19. Vindt u een verplichte roulatietermijn wenselijk voor externe accountants die niet-OOBcontrolecliënten controleren? Om de hoeveel jaar zouden externe accountants bij niet-OOB-controlecliënten moeten rouleren?

Ook hier geldt dat een termijn van 7 - 8 jaar een mooie periode is om van externe accountant te wisselen.

20. Wat vindt u van het toestaan of verplichten van joint audits voor de controle van OOBondernemingen?

Het toestaan lijkt me alleszins gezond voor de concurrentieverhoudingen in de markt. Verplichtstellen lijkt me weinig toe te voegen en zal mijns inziens niet echt vruchtbaar zijn.

21. Bent u het eens met de stelling dat het in de Nederlandse Corporate Governance Code opgenomen model waarbij de (auditcommissies van) raden van commissarissen meer 10 het voortouw nemen in de relatie met de accountant in de huidige praktijk onvoldoende tot uiting komt?

Het lijkt mij inderdaad een goede zaak dat de toezichthouders actiever worden betrokken bij de benoeming van de externe accountant.

22. Kunt u zich vinden in de aanbevelingen uit het NBA-adviesrapport?

Ja

23. Welke rol zou de toezichthouder AFM en/of DNB naar uw mening moeten vervullen bij de benoeming van de accountant? Wat vindt u van een goedkeuring, veto of meldplicht?

In hoeverre denkt u dat transparantie over de kwaliteit van de dienstverlening door het (accountants)kantoor bijdraagt aan de keuze voor een bepaald accountantsorganisatie?

Het lijkt mij een goede zaak dat de AFM hierin een vetorecht krijgt.

23. Hoe kan de transparantie van accountantsorganisaties over de kwaliteit van hun eigen dienstverlening worden verbeterd?

Laat stakeholders van een accountantskantoor ieder jaar aangeven wat zij van de kwaliteit van het betreffende kantoor vinden. Is de informatie die de accountant over de gecontroleerde heeft gegeven relevant, tijdig en juist verstrekt. Met andere woorden laat de stakeholders aangeven wat zij van de toegevoegde waarde vinden van het accountantskantoor.

24. Bent u van mening dat de accountantsorganisatie de relevante bevindingen over een controlecliënt in een AFM-onderzoeksrapport zou moeten verstrekken aan de (auditcommissie van) de raad van commissarissen van de desbetreffende controlecliënt?

Dat lijkt mij op zichzelf geen verkeerd voorstel. Maar de vraag is natuurlijk wel hoe de rechten van de controleclient zijn geborgd.

25. Vindt u dat kantoor specifieke AFM-onderzoeksrapporten openbaar moeten worden gemaakt?

Ik verwacht dat hiervan een zuiverende werking uitgaat.

26. Hoe kan de transparantie van de niet-OOB-kantoren over hun kwaliteit beter worden geborgd?

Laat banken, de belastingdienst, de ondernemersraden ieder jaar of iedere twee jaar aangeven wat zijn van de kwaliteit vinden. Dit cijfer zou verplicht op de website van een accountantskantoor moeten worden vermeld.

27. Vindt u dat accountantsorganisaties transparant moeten zijn over hun onafhankelijkheid?

Onafhankelijkheid kun je slecht bewijzen. Het is veel meer een houding. Dus dat lijkt mij een lastig te nemen hobbel. Wellicht dat het goed is dat op de website van een

accountantsorganisatie verplicht vermeldt wordt wat de nevenfuncties zijn van de externe accountants.

28. Indien ja, hoe kan de transparantie van accountantsorganisaties over hun onafhankelijkheid worden verbeterd? Aan welke elementen zouden accountantsorganisaties meer aandacht moeten besteden?

Met wie externe accountants verbonden zijn. Laat accountantsorganisaties aangeven op de website wie ze allemaal controleren.

29. Vindt u dat accountantsorganisaties controlecliënten of het maatschappelijk verkeer zouden moeten informeren over onafhankelijkheidsovertredingen? Welke middelen zouden daarvoor het meest geschikt zijn (bijv. transparantieverslagen, websites, jaarrekeningen)?

In de huidige informatiemaatschappij is een website het meest effectief.

30. Bent u van mening dat de transparantie over onafhankelijkheid gelijk zou moeten zijn voor accountantsorganisaties die OOB-controlecliënten hebben en de overige accountantsorganisaties?

In principe lijkt mij hier weinig verschil tussen te zitten.

31. Bent u het eens met het uitgangspunt dat de accountant in principe geen inhoudelijke informatie over de gecontroleerde onderneming verstrekt?

Nee, daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat de accountant als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer veel meer openheid moet geven over zijn bevindingen en de onderbouwing van de verklaring die hij geeft.

32. Vindt u dat een accountant aanvullende informatie over de door hem uitgevoerde controlewerkzaamheden respectievelijk zijn bevindingen aan gebruikers zou moeten verstrekken? Heeft u aanvullingen op de genoemde onderwerpen of zijn er onderwerpen die u niet relevant vindt?

Gebruikers hebben recht op aanvullende informatie. Dat is ook de reden dat ze de accountant inschakelen. Wellicht dat we veel meer naar een systeem toe moeten waarbij het maatschappelijk verkeer cq de stakeholders de opdrachtgevers zijn en zij ook worden geïnformeerd.

33. Wat vindt u van de informatie waarde van de huidige controleverklaring en hoe kan deze worden vergroot?

Die is beperkt. De informatiewaarde kan worden vergroot doordat de accountant veel meer inzicht geeft in de wijze waarop hij tot een bepaalde verklaring is gekomen.

34. Zou de accountant een Auditor Discussion & Analysis moeten opnemen bij het jaarverslag van de controlecliënt?

Voor het vergroten van de interactie met het maatschappelijk verkeer lijkt mij dit een goede zaak.

35. Zou de accountant door middel van het gebruik van toelichtende paragrafen de gebruiker (belegger) frequenter moeten informeren over belangrijke punten?

Ja, de gebruiker (belegger) heeft hier recht op, gelet op het feit dat de accountant een wettelijk mandaat heeft.

36. Bent u het eens met het voorgestelde model waarbij de accountant rapporteert aan de raad van commissarissen en deze de relevante informatie al dan niet voorzien van commentaar naar buiten brengt.

Ja, de RvC moet een onafhankelijk oordeel kunnen vormen waarbij informatie niet gefilterd mag worden doordat de accountant en de directie zo goed met elkaar kunnen opschieten.

37. Zou de accountant expliciet moeten rapporteren over de door de raad van commissarissen verstrekte informatie of is het voldoende als de accountant alleen reageert als de informatie onvoldoende is weergegeven in het verslag van de raad van commissarissen?

Aangezien transparantie in onze huidige maatschappij belangrijk is, lijkt mij dat we niet ontkomen aan expliciete rapportage.

38. Vindt u dat de accountant in zijn management letter verplicht aandacht zou moeten besteden aan de door het bestuur gegeven transparantie over risicobeheersing, financiering en continuïteit, schattingen management en belangrijke waarderingsgrondslagen? Zo ja, mist u daarbij nog onderwerpen?

Ik denk dat juist op dit soort punten de toegevoegde waarde van de accountant aan de orde komt. Ik denk dat sustainability ook een belangrijk onderwerp is waarover gerapporteerd moet worden.

39. Naar welke elementen van het jaarverslag van de onderneming zou de controleplicht van de accountant moeten worden uitgebreid? Op welke termijn zou dat moeten gebeuren?

Ik denk dat waarderingsgrondslagen en continuïteit belangrijke onderwerpen zijn. De rest van de audits zou ik overlaten aan de markt. De accountant moet niet het monopolie krijgen op allerlei soorten controles. Dus de huidige controleplicht lijkt mij voldoende ingevuld.

40. Hoe staat u tegenover integratie van het toezicht in ESMA? Aan welke voorwaarden denkt u dat daarbij moet worden voldaan?

Nederland is geen eiland in Europa dus een verdergaande integratie van toezicht lijkt mij een logisch gevolg.

41. Wat zouden volgens u de taken en verantwoordelijkheden van een Europese toezichthouder moeten zijn?

Normeren en afstemmen

42. Wilt u nog iets opmerken over onderwerpen die niet aan de orde zijn gekomen in dit consultatiedocument?

De werkelijke oorzaak over de huidige maatschappelijke onvrede ligt in het feit dat men niet begrijpt dat een accountant een verklaring afgeeft en dat enige tijd later een bedrijf toch in moeilijkheden komt. Het maatschappelijk verkeer verwacht dat de accountantsverklaring een garantie inhoudt voor het komende jaar. Wellicht dat de focus van de werkzaamheden van de accountant ook veel meer op de toekomst gericht moeten zijn. Door de toenemende digitalisering is bijna tot op de minuut na te gaan wat een bedrijf precies aan transacties heeft gedaan. Wat veel lastiger is in te schatten is wat die transacties en besluiten nu betekenen voor het komende jaar. De accountant zou meer energie kunnen steken in het ontwikkelen van slimme algoritmes die wel een voorspellende waarde hebben en rekening houdend met verschillende scenario's. Door hierover te gaan rapporteren aan het maatschappelijk verkeer stijgt zijn toegevoegde waarde. De tijd dat de rol van de accountant zich beperkte tot het verklaren dat het verleden juist was opgeschreven is definitief voorbij. De mogelijkheden om een paradigmashift te maken zijn ruimschoots aanwezig. Te veel wettelijke bescherming en bemoeienis van de overheid smoort een innovatieve aanpak echter in de kiem, omdat de accountants juist in die situatie nog meer risicomijdend gedrag gaan vertonen. Het is aan de overheid om er voor zorg te dragen dat de accountant zijn verantwoordelijkheid neemt. Meer transparantie over wat de accountant gedaan heeft en er voor zorgen dat het maatschappelijk verkeer de accountant hierop kan en mag aanspreken is hiertoe een eerste stap. Daarbij is het belangrijk dat de bestuursvoorzitters van de individuele organisaties ter verantwoording worden geroepen in het maatschappelijk debat en niet de beroepsorganisatie.

Jan Wietsma AA
Op persoonlijke titel